

GRIAL

113

XANEIRO, FEBREIRO, MARZO

TOMO XXX / 1992

PORTUGAL ALÉN NÓS

M.^a DEL CARMEN SÁNCHEZ REY:

O eco de Alén Miño na xeración Nós.

PILAR VÁZQUEZ CUESTA:

O amor sen acougo de Oliveira Martins a España.

XOSÉ M. NÚÑEZ SEIXAS:

Portugal e o galeguismo ata 1936. Algunhas consideracións históricas.

DOMINGOS A. GARCÍA FERNÁNDEZ / CONSUELO VERCHER LLORIS:

Entrevista con Roger Garaudy.

CARLOS FERNÁNDEZ:

A victoria de Eros. Unha lectura ontolóxica de *Eros e civilización*.

ARTURO LEYTE COELLO:

O camiño á hermenéutica como filosofía.

XAVIER CASTRO:

Porcos, ovellas e vacas na historia da dieta galega.

das revistas literarias como canle difusora da súas inquedanzas culturais, estúdiase o manifesto “¡Mais Alá!” en todas as súas repercusións, centrándose especialmente no ton claramente político, non só estético, do opúsculo, evidenciando tamén as liñas de semellanza que se establecen entre este e os similares dos cubo-futuristas rusos (véxase “Unha labazada no gusto do público”), apuntando como conclusión que ambos movementos comparten e comungan en obxectivos e propósitos máis ou menos comúns. Continuando nesa liña de análise da estética e motivación manuelantoniana repárase tamén no “Prólogo dun libro que ninguén escribeu”, punto que coadxuva á definición desta vangarda no noso contexto peculiar.

Á interpretación práctica sobre o creacionismo en Manuel Antonio en confrontación co poeta Huidobro únese o estudio demorado da evolución literaria do rianxeiro establecendo un repaso polos socialcos poéticos e as liñas de actuación máis salientables e coñecidas do autor —lembramos que aínda existe unha parte apreciable do fondo bibliográfico manuelantoniano que non se coñece publicamente— no que sobresaen as múltiples referencias e intertextualidades con poetas vangardistas doutros ámbitos e da mesma época.

E xa no apartado dedicado concretamente ó poemario *De catro a catro* onde Carlos L. Bernárdez se dispón a ofrecer unha visión dinámica e rigorosa en clave interpretativa deste libro centrado na “temática mariña e na viaxe no mesmo medio” coas implicacións simbólicas que este motivo aporta como procura, experiencia e aprendizaxe; permitindo xulgar estes motivos e outros a través dos propios versos de Manuel Antonio.

Estabelece o autor, xa que logo, tres distintos niveis de lectura: aquel centrado no tema e estrutura, outro dedicado á forma e á técnica vangardista e un terceiro —antes mencionado— no que se desvela o universo simbólico e a súa significación, páxinas —estas últimas— especialmente interesantes pois asistimos ó establecemento dun interesante paradigma explicativo da carga simbólica que termos como *barco*, *vento*, *noite* ou *sol* posúen significativamente na súa estética.

Por último, tras un apartado dedicado á “lingua” de Manuel Antonio preséntansenos unhas “liñas de lectura” consistentes en ofrecer ideas e suxestións sobre algúns poemas da obra —de utilidade práctica para o ensino— e mais unha escolma crítica que recolle textos sobre o rianxeiro escritos por Otero Espasadín, Carballo Calero, Román Raña ou Arcadio López Casanova entre outros.

En definitiva, dous textos que veñen acrecentar con dignidade e acerto a conformación dun corpus bibliográfico aínda escaso para dous autores fundamentais, rupturistas e universais como son Blanco-Amor e Manuel Antonio.

RAMÓN NICOLÁS

Literatura galega da muller

- CARMEN BLANCO. *Literatura galega da muller*. Edicións Xerais de Galicia, Vigo, 1991.

Citemos para comezar este comentario sobre o libro de Carmen Blanco as primeiras palabras da autora: “Este libro é produto de tres amores meus:

Galicia, a muller e a literatura". Son tres amores moi compatibles, aínda que non fose o caso de moitas persoas pensaren así, polo menos da mesma maneira en que se manifesta no libro que aquí comentamos. Aquí "amor" vén ser "respecto", que á súa vez vai ser traducido en sentido de igualdade persoal, política, social. É, portanto, o propósito de Blanco un propósito máis complicado que noutros casos en que só ten en conta o crítico dúas cousas: a literatura e Galicia. Tamén, e compre dicírmolo, a crítica feminista ou da literatura da muller aínda segue a ser un eido de pouco tránsito dentro do contexto galego. Non é por polemizar, senón porque é preciso subliñar a importancia deste libro como primeiro paso adiante no descubrimento da literatura feminina escrita en galego. Porque é un mundo que entra en contacto coa literatura de autoría feminina noutras linguas e noutros países e que procura ter resonancia dentro dun marco de seu.

O contacto co mundo exterior, coa perspectiva feminista, vén representado no primeiro capítulo, "Virginia Woolf e a literatura da muller". Como exemplo dunha autora de alto relevo, é moi axeitado, aínda que non lle fose posible a Carmen Blanco fornecerlles ós lectores unha contextualización completa que puidese sobrancear a relación entre unha Woolf e unha Herrera Garrido, por exemplo. A distancia que se percibe entre o estudio introductorio e os demais capítulos debe servir de incentivo para continuarmos a traballar en galego (e en Galicia) sobre a literatura da muller.

Como é natural, o libro de Blanco contén análises da obra rosaliana, concretamente dúas, e que se titulan "Rosalía de Castro. Mitificación e mistificación dunha figura" e "A problemática social da escritora na obra rosaliana". Tratan temas que están a ser discutidos hoxendía e que presentan aspectos válidos, fundamentais e atraentes da obra desta escritora que non deixa de revelar novas profundidades. Como contraste atópase, no capítulo "O ensaio de temática feminista", o achegamento ó antifeminismo de Francisca Herrera Garrido, que é importante porque mostra que non toda muller pensa igual nin debe facelo, aínda que cómpre termos en conta eses pensamentos para deles aprender. A continuación Blanco ofrece exemplos do ensaio feminino máis recente. As referencias que dá e a presentación obxectiva que elixe son outro paso adiante para comenzarmos a ler, ou reler, estes textos poucas veces estudiados ata agora.

No capítulo "Catro calas poéticas", Blanco reúne datos sobre Luz Pozo Garza, Xohana Torres e Pura Vázquez, mais consideramos de igual importancia a atención que lles dedica ás "poetas dos oitenta": Pallarés, Arias, Romani, Cibreiro e Castro. Esperamos que esta mención, xa nun libro, leve ó estudio destas autoras máis novas, que teñen unha obra valiosa e que xustificaría unha análise detallada. Obra máis coñecida e polémica, quizais, é a novela feminista de María Xosé Queizán, *Amantia*, que Blanco presenta desde a dobre perspectiva da muller e do nacionalismo galego, dicindo que "alguén dirá que o amor a Galicia e o amor á muller perderon á autora, como nos perde sempre o amor un pouco" (p. 182). Debe ser esta observación un desafío ós futuros lectores da novela dicidiren se é "amor de perda" ou non.

Blanco dedica certo espacio ás "Mulleres na conformación do xénero infantil", no que a multiplicidade de nomes xa de por si revela unha tendencia das autoras galegas a participar na creación de literatura para nenos. O único perigo é pensarmos que é campo máis axeitado e fácil para as mulleres participaren... mais isto nada ten a ver co estudio de Blanco, que fai un labor importante ó dar atención crítica a estes nomes e obras. A continuación veñen os estudos que seica son os máis logrados da escolma: "A figura e a obra de

María Mariño Carou” e “Sobre o comportamento literario da muller. O caso Margarita Ledo Andión”. Son dúas autoras complexas das que Blanco ofrece un perfil acertado que, e non podemos deixar de repetilo, serve de invitación para futuras análises porque comproba a existencia dunhas obras moi logradas, moi profundas, moi significativas para a literatura galega. O capítulo final, “As escritoras galegas”, seica debeu ir ó principio do libro, polo seu carácter xeral. Está repleto de datos que son fundamentais para calquera estudio da literatura da muller en Galicia: nomes, datas, títulos, contextualizacións e temáticas. Remata o libro cun traballo sobre “A Galicia mindoniense de Marina Mayoral”.

En resumo, *Literatura galega da muller* de Carmen Blanco abrangue un campo que, malia a opinión xeral que puidese haber sobre os méritos dun libro só adicado á obra dun sexo, é moi amplo. Portanto, non pretende facer precisións miúdas, exhaustivas, das autoras e obras comentadas. E non precisa facelo, porque no contexto actual no que ela escribe, o primeiro é dar a coñecer algo que xa existe, que xa está, foi publicado, vive e é unha parte íntegra da cultura literaria galega, pero que aínda non fora recoñecido como tal en toda a súa amplitude. O libro de Carmen Blanco non é a resposta total á literatura de autoría feminina, é unha chamada ós demais críticos/críticas a faceren o mesmo. Engado eu, que moitas das mulleres que figuran neste volume merecen cada unha delas un libro de seu. Vaia como reto amistoso.

KATHLEEN MARCH

Voces Ceibes: os pretextos da memoria

- VICENTE ARAGUAS. *Voces Ceibes*. Edicións Xerais de Galicia, Vigo, 1991.

Hai cousas que so é doado aprender desde o maxisterio da distancia; por exemplo, que vivimos nun país no cal o aire arrecende a terra e a herba (p. 25). Outras cousas poden ser aprendidas mesmo nos libros que a vida nos vai mostrando. *Canta rula túa amargura, manbán moça nunca mais ven*.

Vicente Araguas dá en ir abrollando un regato vivo feito de antigas que-rencias e dun mesto fato de paixóns agachadas por tempo entre o pouso reseco dos *cubatas*. Entre o pouso reseco duns *cubatas* cómplices na imposible aco-metida de querer encher un baleiro que só se deixaba burlar a golpe de palabras.

Contar “Voces Ceibes”, albiscar a vella aventura tras as firgoas, redevén así un pretexto productivo e ben torneado. Lonxe de alumar un libro de en-saio rigoroso, Vicente regalouse e regalounos un libro vibrante desde a me-moria.

Xustificado de abondo, coidamos, cando ó escribirmos esta reseña temos que reprimir decote a quizais natural tendencia a aproveitarse diso para ensa-rillar, ao fío dos do libro, os propios recordos e anécdotas.

Naqueles anos corrían en Catalunya tempos de confidencias sonoras, de negacións na calor da intimidade multitudinaria. Alí Raimon laboraba arreo nunha guitarra ó tempo que debullaba poemas que devecían airear verdades coma puños.